

Barne-, likestillings-
og inkluderingsdepartementet

22.05.2013

Høringsuttalelse vedrørende

ENDRINGER I FORSKRIFT TIL INTRODUKSJONSLOVEN

Norsk språkttest er et samarbeid mellom Universitetet i Bergen (faglig ansvar) og Folkeuniversitetet (administrativt ansvar). Vi utvikler, kvalitetssikrer og administrerer gjennomføring av prøver i norsk for voksne innvandrere, både Norskprøve 2 og 3, som brukes som avslutning på den statsfinansierte norskopplæringen, og Test i norsk – høyere nivå ("Bergenstesten"), som er godkjent som dokumentasjon på norskferdigheter ved opptak til høyere utdanning. Norskprøve 2 og 3 utarbeides på oppdrag fra Vox, etter en avtale mellom sistnevnte og Folkeuniversitetet.

Vi har lest høringsnotatet med interesse og vil i det følgende komme med en uttalelse som angår enkelte av punktene i endringsforslaget. Kommentarene våre kommer punktvis, der vi har særlige synspunkt eller spørsmål.

Som en innledende kommentar til punkt 1.1 om dagens ordning, vil vi presisere at Norskprøve 2 og 3 ikke måler kunnskaper allment, men *språklige ferdigheter* på to ulike nivå. I den grad man kan snakke om at prøvene er kunnskapstester, dreier det seg altså om kunnskap i snever og praktisk betydning som *språkferdigheter*.

Til punkt 1.2

Et viktig formål med å innføre obligatoriske avsluttende prøver i norsk og samfunnskunnskap, er ifølge departementet at arbeidsgivere i større grad skal kunne vurdere arbeidssøkeres norskkunnskaper. Departementet skriver bl. a. følgende:

Målsettingen med innføring av en obligatorisk avsluttende prøve i norsk er at prøven skal få slik status og legitimitet at bruken av egne kartleggings- og opptaksprøver i ulike sammenhenger reduseres. Arbeidsgivere skal bli kjent med og kunne stole på disse prøvene ved sine tilsetninger.

Vi er enig i at det er viktig at arbeidsgiver enkelt skal kunne forstå hvilke språkferdigheter den enkelte søkeren har. Samtidig vil vi foreslå at man arbeider for at prøvene skal bli bedre kjent i samfunnet, og særlig blant arbeidsgivere. Vi tror ikke at prøvene ved å bli obligatoriske, automatisk vil bli bedre kjent. Man vet f. eks. lite om hvorfor ikke flere arbeidsgivere allerede

i dag etterspør prøvebevis. Her vil vi peke på at det trengs mer forskning for å kartlegge arbeidsgiveres kjennskap til og krav om bestemte norskpøver ved ansettelse. Når det gjelder informasjonsspredning overfor arbeidsgivere, vil det etter vårt syn være nødvendig å gå mer aktivt og offensivt ut.

Til § 18 Generelle regler

I punkt 1.2 gis det mange argumenter for hvorfor avsluttende prøve er viktige:

- Myndighetene vil få en mer fullstendig dokumentasjon av resultatene av opplæring i norsk med samfunnskunnskap
- Den enkelte, samfunnet og den som har ansvaret for opplæringen skal få kunnskap om hvilke ferdigheter kandidaten har tilegnet seg
- Som en understrekning av samfunnets forventning til at innvandrere skal lære norsk, og at norskkunnskaper er en viktig forutsetning for å kunne delta i yrkes- og samfunnsliv

Arbeidsinnvandrere, og personer med oppholdstillatelse som ikke danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, har ikke rett til gratis skolegang etter introduksjonsloven og er heller ikke omfattet av obligatorisk avsluttende prøver i norsk.

Samtidig vil argumentene for avsluttende prøver i like stor grad gjelder disse gruppene (med unntak av myndighetenes behov for dokumentasjon av den offentlig finansierte opplæringen). Det er åpenbart i samfunnets interesse at flest mulig, også de som ikke omfattes av introduksjonsloven, får dokumentert sine norskferdigheter.

Vi oppfordrer departementet til å utvide ordningen med en gratis prøveavleggelse til også å gjelde de innvandrergruppene som ikke har rett til gratis skolegang.

Til § 21 Informasjon om prøver og avvikling av disse

Det er positivt at det settes av mer ressurser til aktiv informasjonsspredning om prøvene. Informasjonen bør helst foreligge på mange ulike språk, slik at sjansen øker for at også de svakeste kandidatene selv kan innhente informasjon om prøvene. Som nevnt ovenfor bør kunnskap om prøvene også spres til arbeidsgivere og andre aktuelle brukergrupper.

Til § 22 Oppmelding og kontinuasjon

Under punktet som gjelder oppmelding og kontinuasjon står det bl. a.:

Første gang kandidaten meldes opp til avsluttende prøve i norsk, meldes hun eller han opp til hele prøven, både skriftlig prøve som består av ferdighetene lese, lytte, og skriftlig produksjon og muntlig prøve som består av ferdighetene snakke og samtale. De som ønsker å ta prøve eller delprøve på nytt, kan melde seg opp til en ny prøve (kontinuasjon).

Det er etter vårt syn positivt at det nå skal bli mulig å kontinuere på delprøver.

Vi vil samtidig understreke at en prøve i muntlig produksjon, som er nevnt ovenfor, i sin helhet representerer én delferdighet. Slik prøven er lagt opp, vil det være umulig å gjennomføre en kontinuasjon der man skulle kunne måle enten snakke- eller samtaleferdighetene – de to må sees under ett.

I Det felles europeiske rammeverket for språk er muntlig produksjon riktignok presentert som delt mellom interaksjon og produksjon, men i en prøvesituasjon vil det være naturlig å måle disse to ferdighetene under ett.

Til § 23 Gjennomføring av prøver

Det vil åpenbart være en fordel for kandidatene å kunne ta prøven i sin hjemkommune fordi det vil føre til en forenkling av gjennomføringen.

Det vil trolig også innebære at antall kandidater vil gå noe ned på de eksisterende prøvestedene. Samtidig vil elektronisk prøveavvikling innebære nye utfordringer. Det er ikke teknisk mulig at mange tusen kandidater logger seg på de digitale prøvene samtidig. På større læresteder med mange kandidater vil det også være snakk om et plassproblem og problem med å stille et tilstrekkelig antall datamaskiner til rådighet samtidig. Dette må i så fall løses ved at avviklingen av skriftlig prøve enten går over en lengre tidsperiode eller at kommunen engasjerer flere aktører, slik forskriften åpner for.

Vi ser det som gunstig å videreføre dagens ordning med avvikling tre ganger i året, men dersom prøveavviklingen strekkes over flere dager, for eksempel en uke, vil det skape behov for mange oppgaver og flere versjoner av samme prøve. For at prøvene skal være reliable og resultatet pålitelig og sammenlignbart, er det nødvendig med en stor og kvalitetssikret avvikling, der man sikrer seg at kandidatene ikke kan bli kjent med oppgavene fra den ene dagen til den andre. Dette forutsetter i sin tur at det settes av nødvendige ressurser til oppgaveutvikling. Ettersom det er et stort arbeid å utvikle et tilstrekkelig antall nye oppgaver og prøveversjoner, synes det fornuftig å gå inn for en ordning med to prøveavviklinger i en utviklingsfase.

Vi har tidligere foreslått at *alle*, også de uten rett, bør få mulighet til en gratis prøveavleggelse.

Dersom forskriften forblir uendret på dette punktet, vil et alternativ kunne være et organisatorisk skille mellom kandidater som omfattes av rett og plikt, og kandidater som etter forslaget regnes som privatister, der oppmelding, avvikling og utstedelse av prøvebevis for privatistene settes ut til en privat tilbyder eller et særskilt kompetansemiljø.

Den foreslåtte tidsfristen for å avlegge norsk- og samfunnskunnskapsprøvene er etter vårt syn rimelig.

Til § 24 Hjelpemidler

Departementet ber særlig om tilbakemelding på spørsmålet om bruk av hjelpemidler i gjennomføringen av prøvene.

Vi støtter sterkt departementets forslag om at hjelpemidler ikke skal være tillatt, med samme grunn som det selv gir: at det vil gi et helt feil inntrykk av kandidatenes kompetanse.

De nåværende prøvene i norsk tester kandidatenes språklige kompetanse i ulike delferdigheter, der bl. a. testing av vokabular, rettskriving, ord-/uttryksmåter, formuleringsevne er sentrale deler av prøven. Dersom hjelpemidler som ordbok, retteprogram o. l. skulle være tillatt, ville vurderingsgrunnlaget knyttet til de ulike delferdighetene i stor grad falle bort. Det er særlig viktig å garantere at retteprogram og digitale ordbokfunksjoner ikke er tilgjengelig under en delprøve i skriftlig produksjon. Slike hjelpefunksjoner må kunne slåes av og være utilgjengelige.

I denne sammenhengen ville det være rimelig å kreve at kandidatene slår av og leverer fra seg vesker, mobiltelefoner og lignende, som et forebyggende tiltak mot fusk (se kommentar til § 28 nedenfor).

Til § 25 Tilrettelegging

«Søknader om særskilt tilrettelegging skal være dokumentert med uttalelse fra lege eller psykolog».

Ansatte i PP-tjenesten vil være bedre kvalifiserte til å dokumentere lese- og skrivevansker som en allmennpraktiserende lege. Forhåpentligvis vil i alle fall kandidater som har vært i opplæring, og som har lese- og skrivevansker, allerede ha vært i kontakt med PP-tjenesten.

Vi foreslår at PP-tjenesten inkluderes med hensyn til å kunne gi dokumentert uttalelse.

Til § 26 Vurdering

Vi støtter departementet i at det er et framskritt med en mer nyansert vurdering av den enkeltes språklige kompetanse.

Vi slutter oss også til at systemet med minimum tre sensorer til skriftlig produksjon (to til vurdering og én ved uenighet mellom de to sensorene) og at ordningen med én eksaminator og én sensor til muntlig prøve foreslås videreført.

Departementet vil ifølge høringsnotatet gå bort fra gjeldende tilbakemelding med *bestått/ikke bestått*. Man ønsker seg fra nå av en mer objektiv og nøytral betegnelse på den enkeltes språkkompetanse. Vi er positive til at departementet går inn for å videreføre vurderingsskalaen fra Det felles europeiske rammeverket for språk.

Vi støtter forslaget om å fortsette å bruke Det felles europeiske rammeverket for språk.

Vi er enige med departementet i at man bør jobbe for å gjøre rammeverksskalaen bedre kjent i omverden.

I høringsnotatet fremmes det forslag om å bruke vurderingen *ikke bestått*: «Vurderingen 'ikke bestått' kan også benyttes dersom vedkommende er under nivå A1 i noen av ferdighetene som beskrives i læreplanen». Dette mener vi er uheldig fra et pedagogisk synspunkt.

Prestasjoner under A1 bør få betegnelsen «under A1» i stedet for «ikke bestått».

En slik formulering vil både ha en mer motiverende virkning og oppfattes mer nøytralt. Vi støtter ellers forslaget om at kandidatene skal kunne få en såkalt språkprofil etter avlagt prøve. Det vil bidra til at de får mer spesifikke tilbakemeldinger på de ulike delprøvene, og dermed språkferdighetene sine.

Til § 27 Klage

Vi støtter at kandidatene fremdeles skal ha mulighet til å klage på resultatet i skriftlig produksjon.

Vi mener imidlertid at det ikke bør stilles krav om at en klage på resultatet skal være begrunnet.

For kandidater på de laveste nivåene (A1 og A2) kan det å formulere et klagebrev være en stor utfordring. Behandlingen av klage bør ikke være knyttet til i hvilken grad kandidaten klarer å begrunne sin klage. Klage på formalia ved gjennomføringen må derimot være begrunnet og må komme omgående (helst samme dag som prøven blir avlagt).

Vi etterlyser også en utredning av hvilke rettigheter kandidatene vil ha til innsyn i hele eller deler av sin egen besvarelse.

Til § 28 Bortvisning og annullering

Vi støtter departementets forslag om at det skal være mulig å vise bort kandidater på grunn av forstyrrende atferd eller fusk/mistanke om fusk. Som det blir foreslått, er en karantenetid på minst ett år en rimelig sanksjon.

I tillegg bør det etter vår mening være mulig å annullere prøven i ettertid, dersom man i sensureringen av en prøve får mistanke om fusk.

Ved flere tilfeller tidligere har vi opplevd situasjoner der en kandidats besvarelse tydelig er fusk. Det har skjedd at kandidater som har hatt tilgang til mobiltelefon med internett, har skrevet av f. eks. nyhetsartikler publisert samme dag som tidspunktet for prøven. En løsning på dette problemet er selvsagt å sikre at alle hjelpemidler (som mobiltelefoner) er fraværende og/eller levert inn til prøveleder før prøven starter.

Til punkt 3 - § 7

Også innvandrere som *ikke* omfattes av introduksjonsordningen kan søke fritak fra avsluttende prøve i norsk og samfunnskunnskap, dersom de har gjennomført undervisning iht. Statsborgerforskriften § 4.1. Forskriften begrenser imidlertid kommunens ansvar til å registrere undervisning til personer *som omfattes av introduksjonsordningen*. Det er dermed ikke kommunens ansvar å registrere øvrige innvandrere som har gjennomført undervisning.

Mange innvandrere har gjennomført sin undervisning i studieforbund, jf «En opplæringsinstitusjon som er godkjent med hjemmel i lov 28. mai 1976 nr. 35 om voksenopplæring». Noen kommuner registrerer også disse deltakerne (forutsatt at de dokumenterer gjennomført norskopplæring med deltakerbevis), andre velger ikke å gjøre det.

Vi har erfart at manglende registrering i NIR i en del tilfeller fører til at innvandrere møter unødvendige problemer i kontakt med det offentlige, fordi enkelte saksbehandlere bruker informasjon fra NIR som grunnlag for sin saksbehandling, uten å være kjent med forskriftens alternativ mht «Gjennomført norskopplæring dokumenteres med deltakerbevis.

Resultatene fra Norskprøve 2 og Norskprøve 3 blir i dag overført fra Norsk språkstest til NIR, for alle kandidater, uavhengig av deres oppholdsgrunnlag. Vi har inntrykk av at disse resultatene ikke blir fanget opp for kandidater fra EØS-området, fordi de ikke har DUF-nummer.

Vi har gjentatte ganger måtte kontakte saksbehandlere i tilfeller som beskrevet overfor, for å forklare at det finnes alternativer til å være registrert i NIR. Selv om det løser problemene, fører det til utrygghet, frustrasjon og forsinkelser for dem det gjelder.

Vi foreslår primært at kommunene får i ansvar å registrere dokumentert undervisning for alle innbyggere i kommunen, uavhengig av om de omfattes av introduksjonsordningen og uavhengig av hvor de har fulgt undervisning, forutsatt tilbyder er godkjent etter § 4.1.

Alternativt foreslår vi at godkjent tilbyder også får ansvar for registrering av gjennomført undervisning.

Vi henstiller også departementet om at prøveresultatene for kandidater fra EØS-området registreres i et sentralt register.

Til punkt 4.

ENDRINGER I FORSKRIFT OM ERVERV OG TAP AV NORSK STATSBORGERSKAP (STATSBORGERFORSKRIFTEN)

§ 4-1. Kravet om gjennomført norskopplæring

Kravet i loven § 8 om gjennomført godkjent norskopplæring er oppfylt *dersom søkeren har*

deltatt i norskopplæring på det læringssporet søkeren er plassert, jf. forskrift 16. september 2005 nr. 1055 om Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Søkere som kan dokumentere tilstrekkelige kunnskaper i norsk eller samisk, kan søke fritak fra gjennomføringskravet.

Vi er positive til at departementet foreslår å videreføre ordningen med krav om gjennomført norskopplæring, og ikke krav om språkferdigheter på et bestemt nivå, for statsborgerskap. Det er en viktig prinsipiell forskjell mellom å kreve at man har deltatt i opplæring, og at man har bestått en bestemt norskprøve. De fleste vil i prinsippet kunne innfri et gjennomføringskrav, mens det vil være vanskelig for enkelte grupper å klare et konkret språkkrav, særlig i skriftlige ferdigheter, selv på et A2-nivå.

I høringsforslaget foreslås det å endre formuleringen i statsborgerforskriften om krav til fritak fra gjennomføringskravet i § 4.2.1 til «bestått avsluttende prøve i norsk med ferdigheter på minimum nivå A2 på skriftlig prøve (ferdighetene lese, lytte og skriftlig produksjon)».

Per i dag er kravet til skriftlige og muntlige ferdigheter på minimum nivå A2. Vi er kritiske til at det foreslås å fjerne kravet til muntlige ferdigheter.

Vi foreslår at kravet til fritak i § 4.2.1 over omformuleres slik at muntlige og skriftlige ferdigheter likestilles: "bestått avsluttende prøve i norsk med ferdigheter på A2 nivå på skriftlig og muntlig prøve"

Oslo 22.05.13
Alfredo de la Nuez

Studieforbundet Folkeuniversitetet

Bergen 22.05.13
Cecilie Carlsen

Norsk språktest, faglig avdeling